Published and distributed under permit (No. 751), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXIX. ЧИСЛО 182. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., СУБОТА, 6-го СЕРПНЯ 1921. VOL. XXIX. No. 182. JERSEY CITY, N. J., SATURDAY, AUGUST 6, 1921. THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ГЕТФІЛД БУВ БЕЗБОРОННИЙ.

ЖЕНА ЙОГО ОБЖАЛОВУЄ ШЕРИФА, ЩО НЕ БОРОНИВ МУЖА.

МАТЕВАН, Вест Верджінія, 4. серпня. — Газетярі ріжних позамісцевих газет говорили з жінками Сида Гетфілда і Еда Чеймберса, котрі погибли в понеділок у поблизькім Велч підчас стрілянини, яку зчинили детективи Болдвина-Фелтса.

Як кажуть обі женщини, оба погибші приятелі були неузброєні. Гетфілд мав свій револьвер в подорожній торбі, а Чеймберс відложив свій револьвер, вибираючися до суду, де він не сподівався ніякого нападу.

Обі женщини згодилися в тім, що С. Е. Лайвлі, детектив Болдвина-Фелтса, є звязаний зі стрілянином. В понеділок рано, як оба приятелі зі своїми жінками вибиралися до суду, він всів до того самого поїзду, до котрого всіли вони, а висівши в Велч, ходив за ними весь час слідком.

Жена Чеймберса розповідала далі, як вона зі своїм мужом і Гетфілдом і його женою підходила до судового будинку:

„Я нагло почула вистріл. Я обернулася і поглянула на Сида. Він падав. Потім я поглянула на свого мужа і він також пустив мою руку і падав до землі. Тоді стрілянина зробилася загальна. Я бачила лише двох мущин стріляючих. Одним з них був Лайвлі, а другим був якийсь мущина, низького росту, сильно збудований, з окулярами."

Сей опис підходить до другого детектива, котрому на імя Джордж Пенсі, а котрого заарештовано разом з Лайвлі.

Пані Гетфілд заявила, що вона стратила притомність, як побачила смерть свого мужа.

Вчора відбулися похорони Гетфілда. Його поховано в Баскерк, Кентакі, на тім самім цвинтари, на котрім лежить похований Тестермен, майор міста Матеван, котрий погиб підчас битви з детективами в маю минувшого року. Чеймберса поховано недалеко від нього.

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ НЕДУГИ ПЕЛЯГРИ.

ВАШІНГТОН, 4. серпня. — Нині почалася тут конференція, скликана за порадою президента Гардинга, щоби порадитися в справі пошести пелягри в південних стейтах так званого кукурудзяного пояса.

В конференції беруть участь урядники федерального уряду здоровля, урядники стейтових урядів здоровля південних загрожених стейтів, з винятком стейту Тексас і Джорджії, представники Червоного Хреста та представники міністерства рільництва.

Лише один стейт Місісипі предложив докладний звіт з поширення недуги. З нього виходить, що число випадків сеї хороби в сім році виносило понад 5 тисяч, тоді як минувшого року в тій самій пору було всего понад 2 тисячі. Другі стейти не предложили справоздань; урядники одних стейтів говорили, що хороба не поширяється сего року більше, як минувшого, а урядники других стейтів говорили противне.

Конференція буде радити кілька днів і видасть офіціяльну заяву від себе в тій справі.

ОБНИЖУЮТЬ ТАРИФУ ЗА ПЕРЕВІЗ ЗБІЖА НА ВИВІЗ.

ШІКАГО, 4. серпня. — Представителі зелізничих компаній згодилися на конференції з представниками торговців збіжем обнижити тарифу на перевіз збіжа, призначеного на вивіз за границю, о 7 і пів цента на кождих 100 фунтів.

КОНВЕНЦІЯ ЮНІЙ ДРУКАРІВ.

КВІБЕК, Канада, 4. серпня. — На слідуючий тиждень починається тут конвенція Межинародної Типографічної Юнії (Інтернешенел Тайпографікел Юніен), котра має передусім застановитися над недавно заключеною умовою межи сею юнією та Товариством Американських Видавців Газет. Найважнійшою точкою сеї умови являєсь постанова про мирове полагодження всякого непорозуміння межи властителями друкарень а робітниками.

СЕНАТ УХВАЛИВ КРЕДИТ ФАРМЕРАМ.

ВАШІНГТОН, 4. серпня. — Сенат ухвалив нині законопроект про кредит для фармерів, який має походити від адміністрації. На основі сього законопроекта так звана Корпорація Воєнних Фінансів малаби право видавати фармерам позички до суми, чотири рази більшої від зложеної в ній капіталу, то є до висоти двох міліярдів долярів.

ОБМАН ПРОТИ СОВЕТІВ РОСТЕ.

НЮ ЙОРК, 4. серпня. — В справі Чібраріо, ньюйорського агента для продажі рухомих образків, котрого обжаловують адвокати большевицького уряду, що він обманув большевиків на 136.000 долярів, виходить дальше на яв, що він обманув большевиків не на 136.000 долярів, а на повних 800.000 долярів. 136.000 долярів заплачено йому лише за показанням фальшивих посвідок на рухомі образки. Решту суми випадчено йому буцімто на другі товари, котрі він нібито закадував на кораблі і вислав до советської Росії.

НА ЦІЛИ ВІДБУДОВИ ПАЛЕСТИНИ.

Канадійські Жиди зібрали вже на цілі відбудови Палестини 700 тосяч долярів. До визначеної суми $1,000,000 не богато вже бракує і канадійські Жиди свого доконають — каже один з їх провідників.

ЗАВОРУШЕННЯ ПРОТИ ЖИДІВ У ЗАХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

В Лішках під Краковом, один Жид підчас сварки убив селянина, який, як доносять жидівські жерела, мав кинутися на нього з ножем в руках. У відповідь на це сільські парубки протягом двох днів гуляли по жидівських хатах, вибивали в них шиби, виважували двері, вдиралися до жидівських мешкань, так що тільки хата аптикаря-Жида оцілила з цего погрому. Краківська преса замість напятнувати самовільний самосуд парубків, обурилася на старосто, що вислало для успокоєння відділ війська.

„САМОСТІЙНА РАДЯНСЬКА УКРАЇНА".

По відомостям „Извѣстій Одесскаго Исполкома" під 25. 4., державному театрі імени Т. Шевченка в Одесі з початку березня заборонено українській трупі всякі вистави на українській мові.

Причиною виставлено те, що українські вистави викликають овації і підносять шовіністичний рух.

Одночасно по відомостям київських газет заборонено українську оперу, яка з дозволу большевицької влади організувалася й підготовлялася до вистав на протязі цілої зими. Заборона зявилася при самому відкриттю опери, без зясування жадних причин.

І це робить „суверенна" Українська Влада в „незалежній" Україні.

ЗАКАРПАТСЬКІ УКРАЇНЦІ ЗАВОДЯТЬ У СЕБЕ „КУЛІШІВСЬКУ ПРАВОПИСЬ".

15. червня біжучого року відбулася в Ужгороді підготовча нарада для запровадження в школі та урядових інституціях української мови та фонетичної правописі.

Нарада подавляючою більшостю голосів висловилась за принаттям „кулішівки".

Повідомляючи про цю постанову „Русская земля" в безсилій злости висловлює своє обурення. Но наші рацію. Коли наші закарпатські брати станутьуть цілком національно свідомими, москвофіли враз з „Русскою Землею" не матимуть ніякої роботи".

З ЗАКУПЛЕНИХ ПОКЛАДКІВ ЗРОБИЛИСЯ КУРЯТА.

З Белвил, Онт., доносять, що одна фірма в оселі Бенкрофт, купила у фармера скринку яєць. При отворенню скринки з під другої верстви доходив якийсь дивний голос. Коли отворено верству, на превелике здивовання з паперових комірок вийшло 9 курят, без яєць показали свої дзюбочки 9 курят.

РОСІЙСЬКІ СЕЛЯНИ ИДУТЬ В АЗІЮ.

„Московскія Извѣстія" доносить, що міліон селян з околиць, де панує голод, пробули вже в Бохару і Хиву, що лежать в центральній Азії. Російські селяни споділяться знайти там спасення перед голодом.

ПІДНИМАЮТЬ ЗОЛОТО З ДНА МОРЯ.

На приказ англійського морського департаменту розпочато робити в цілі видобуття золота, яке знаходилося на потанувшім корабли „Ларентик".

Корабель втопився в асі війни, коли їхав до Америки, везучи 15 міліонів долярів в золоті.

Доси вдалося вже нуркам видістати з затопленого корабля 5 міліонів долярів.

В РОСІЇ ЗОВСІМ НЕ ЇДЯТЬ МЯСА.

В російських газетах, які свіжо прийшли до бюра американської ратункової адміністрації є описи страшного недостатку, який терпить сегодня ціла Росія.

З 36 міліонів коней, що їх Росія мала преед війною, вже мало що позістало, бо через довший час російське населення жило лише кінським мясом. В теперішню пору мясо подають лише хорим в шпиталях. За найбільші гроші ніде не мож купити мяса на торзі.

Московський університет мусів закрити свої виклади, бо студенти були внаслідок голоду так ослаблені, що не були в силі продовжувати в таких обставинах дальшу науку.

СПІЛЬНО ПРОЛЛЯНА КРОВ.

В русско-народній партії, як і у трудовиків, справа одного „спільного фронту" стала актуальною справою. В тій справі пише і „Воля Народу" між иншим таке: „Так отже початок одного спільного нашого фронту з Українцями не були ніякі конщахти, ніякі умови. Початком одного спільного фронту галицько- русской організаї з Українцями були: спільно пролляна кров, спільно зложені жертви за волю і свободу галицько русского народу".

НАЙВИСША РАДА ПЛЯНУЄ ПОМІЧ ДЛЯ РОСІЇ.

ПАРИЖ, 3. серпня. — Французький премієр Бріян піднесе на засіданню Найвисшої Ради конечність ведення ратункової акції в хосен російського населення з боку всіх европейських держав до спілки з Америкою.

В тій акції европейські держави мають руководитися лише чисто людськими мотивами.

УНІЯ ЧЕСЬКОЇ ЦЕРКВИ З СЕРБСЬКОЮ.

З Праги доносять, що на Моравії торжественно проголошено в присутности многих гостий з заграниці, унію чесько-словацької церкви з сербською православною церквою.

З тої нагоди відбудеся велика торжественна урочистість в Бігороді, столиці Сербії, в присутности епископів сербських, румунських і болгарських. Іван Гус має бути канонізований на святого чесько-словацької церкви.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ФОРТИФІКАЦІЇ.

„Українська Трибуна" подає, що большевики спішно закріпляють на Україні великі міста. Ці відомости знову підтверджують ті люде, що останніми днями перейшли Збруч, тікаючи від большевицької неволі. Особливо сильно закріплюють большевики київський пляцдарм і околиці Київа, а зокрема підступи з боку житомирського шосе і казатинської зелізничої лінії. Святошино все в дротах і шанцях. Ліс вирубано по певному плянові.

Остаточно обрібку укріплень ведуть большевицькі саперні частини, а чорну роботу перекладять „буржуї" і мобілізовані до праці селяне.

ПОЛЬСЬКИЙ ТЕРОР.

Військо в силі около одного батальона з 4 скорострілами окружило недавно село Романів, пов. Бібрка. Рано жандари почали з агентами поліції і жовнірами зганяти всіх чоловіків на площу коло церкви. Громадян стягано з ліжка і бито нагайкою. Площу було обставлено військом і скорострілами. На площі вияснено громадянам, що шукають за Степаном Чехом і Степаном Гапкою. Опісля розпущено селян з тим, що вони згадиних збігців вишукають і приведуть.

Громадянина Кохановського зі Львова, який приїхав до Романова на весілля свого брата агент ударив нагайкою, стягнувши передтим з нього усе накриття, а потому пішов будити инших сплячих. Коли Кохановський охолонув з просоння і просив агента вияснення його поступку, агент почав його так бити нагайкою куди попало, що вдарив його в око, яке ледви чи вдасться вратувати.

Один з пошукуваних, Степан Чех, відібрав собі життя. Другому вдалося втікти.

Видко, яке то пекло запроваджено в Сх. Галичині. Люди на навіть одібрала собі життя, щоби не попасти до катів у руки. Та скоро прийде конец неволі.

СОВЕТСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПРОСИТЬ О ПОМІЧ ДЛЯ РОСІЙСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ.

ПАРИЖ, 4. серпня. — Російське советське правительство проголосило в тутешних комунистичних газетах свій урядовий, міністром закордонних справ Чічеріном підписаний поклик до держав і народів світа — в справі несення помочі голодаючому Росії.

В своїм поклику советське правительство старається опрокинути деякі вісти, які про Росію подає европейська і американська преса, кажучи, що сі вісти є пересаджені або неправдиві.

Спеціяльно вісти, які голосять про вороже відношення голодаючого російського населення до советського правительства, про бунти селян проти советської влади, та про масову втечу голодних селян з сіл до Москви і Петрограду — совітське правительство представляє неправдивими.

Фактичний звіт советського правительства вияснює справу такими словами:

...Голодом є діткнених десять губерній, — іменно: Астрахан, Царицин, Саратов, дистрикт німецьких кольоній над Волгою, Самара, Симбірск, Татарські области, Уфа і Вятка. В сих губерніях по поводу безпереривної посухи збір цілковито страчений, бо більше не принесе чим 10 до 15 процентів звичайної видатности.

Населення сих губерній виносить около 18 міліонів душ. Щоби виживити се населення, числячи лише половину сего, що в нормальних часах людина споживає, і не вчисляючи корму для худоби — потрібно около 41 міліонів пудів зерна (російський пуд рівнається 36 американським фунтам), а щоби засіяти ниви тих околиць, де збір зерна зовсім недописав, потрібно там доставити в часі до 15. вересня найпізнійше около 15 міліонів пудів зерна.

Тому, що доси ще нема зовсім докладних звітів, як випали жнива в инших частях Росії — не можна обчислити, скільки сама Росія зможе помочи покрити конечне запотребовання губерній, діткнених неврожаєм.

Нужда населення є дуже велика, однак нігде не було з боку населення таких насильств і розпучливих актів, про які розписується европейська і американська преса. В деяких місцевостях з причини цілковитого браку поживи люди опускають свої села і емігрують в заможнійші сторони краю, однак ся еміграція відбувається під проводом і контролею советських властий і нігде примусове виселення не прибрало форм, які загрожувалиб суспільному або публичному ладови.

Російське правительство вживає всіх способів, щоби поконати голод, так само ціле російське громадянство, без ріжниці політичних переконань, взялось енергічно до ратункової акції допомоги голодаючому населенню....

А дальше сказано дословно:

Вісти, які приходять кождого дня від ріжних заграничних організацій, вісти, які висказують бажання допомоги голодаючому населенню Росії — російське правительство і російський народ витає з вдякою. Росія потребує конечну і найскоршу поміч з заграниці.

Російське правительство звертаючись в тій справі до всіх заграничних правительств вірить, що вони не будуть ставити ніяких перепон своїм організаціям і одиницям, які схочуть подавати поміч жертвам голоду.

Російське правительство повитає радо поміч із всяких жерел, не звертаючи уваги на ніякі політичні ріжниці і зглядки.

Висказуючи горячу подяку від імени цілого населення Росії, тим усім заграничним організаціям і одиницям, які виявили таку живу діяльність в несенню помочі голодаючому російському населенню, російське правительство вірить і сподіється, що правительства других краів не будуть робити своїм горожанам ніяких трудностий в їх замірений добродійній акції.

НІМЦІ АПЕЛЮЮТЬ ДО АМЕРИКИ І АНГЛІЇ О СПРАВЕДЛИВІСТЬ В СПРАВІ ШЛЕСКА.

БЕРЛІН, 4. серпня. — Німецьке правительство зaапелювало до урядів Америки і Англії, просячи їх, щоби причинилися до справедливого вирішення справи Горішного Шлеска.

Про сей апель згадав німецький премієр Вірт в своїй промові до Бременської Торговельної Палати.

Німецький премієр сказав:

Се, що говорю, не є виразом уляглости, але противно повинно влити в Німців віру і самопевність. Лише праця може дати нам свободу. Політика насильства недописала на Шлеску. Політика аліянтів полягала на погрозах. З радостю витаємо тепер в Америці і Англії оборонців справедливости.

ШЕПТИЦЬКИЙ І СХІДНА ГАЛИЧИНА.

„Газета Поранна" довідується, що якісь львівські українські круги дістали від митрополита Шептицького лист з повідомленням, що справа Східної Галичини буде предметом нарад найблизшої Найвисшої Ради. В цьому листі Шептицький не сподіється дефінітивного полаглання справи. Він тільки запевнює, що будуть видані певні превенційні зарядження щодо адміністрації Сх. Галичини. Зарядження ті мають бути корисні для Українців.

ВІД ВИДАВНИЦТВА КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1922.

ПРОСИТЬСЯ ВСІХ ВП. ПП. ГОЛ. УРЯДНИКІВ, ЧЛЕНІВ КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ, РАДНИХ, АКТИВНИХ І ЗАСТУПНИКІВ, МУЩИН І ЖЕНЩИН, ЯК І ЧЛЕНІВ РЕДАКЦІЇ І РЕДАКЦІЙНОЇ КОМІСІЇ, ПРИСЛАТИ СЕЙЧАС СВОЇ ФОТОГРАФІЇ ДО ПОМІЩЕННЯ ЇХ В КАЛЕНДАРИ В СОЮЗОВІЙ ЧАСТИ.

ФОТОГРАФІЇ НАЛЕЖИТЬ ДОБРЕ ОПАКУВАТИ І ВИСЛАТИ ПОЧТОЮ НА АДРЕСУ:

"SVOBODA", 83 Grand Street, JERSEY CITY, N. J.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свобода": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ХТО СЛІДУЮЧИЙ?

Українська громада в Сейнт Джан, Мезуре, прочитавши поклик до складання позички Національної Оборони Галичини перед польською навалою, відбула на борзі збори і на них підписала 750 долярів.

Українська громада в Сейнт Джан невеличка. Всего 25 родин. Приготовання великого не робила. 750 долярів зібрано на скликаних на борзі зборах. Вона сподіється скликати ще одні збори з відповідним підготовленнєм і дотягнути позичку до тисячки долярів.

Так поступає свідома громада.

ПОЛЯКИ НА ШЛЕСКУ.

Ріжні американські ґазети подіставали сими днями Німецьку Білу Книгу, офіціяльну німецьку публікацію про заховання польських військ на Горішнім Шлеску підчас недавного „повстання" Корфантого.

Книжка ся вичисляє ряд польських звірств. Польські жовніри допускалися всякого злочину, відомого людині. Рабунки мирних мешканців Шлеску, палення домів до тла, переслідування німецьких симпатиків та зимнокровне мордовання їх, обкрадання приватних та публичних маєтків польським салдатством, порвання дівчат, насилування женщин, кровавї пімсти за утечу дівчини з рук польських оправців, і т. д. і т. д. Ціла довга лїтанія „польскої культури".

Польські жовніри всюди однакові. Польські „носителі" культури усюди однакові звірі. Такі самі на Горішнім Шлеску, як у Вильні, як на Білій Руси, як в Галичині.

Польські гнобителі усюди однакові. А гноблені?

На показанне світови польських звірств Німеччина видає державні гроші.

А що ми робимо для здемаскования Поляків?

ХТО ВИГРАЄ В РОСІЇ.

В 1812 році великий французький цісар Наполеон Бонапарте напав на Росію і заняв Москву. Москалі спалили Москву, а народ перетерпів наїзд, перебув і вкінці побідив.

Виграв московський селянин, котрий століттями привик терпіти ярмо і недолю і тоді легко перебув ще одну недолю наїзду.

Тепер у світовій війні не Наполеон був напав на Росію, але його наслідники, що правлять Францією. Французькі банкири. Вони не їхали на Москву з великою армією, але з набором золота. Напали при помочи 30 мілярдів франків в золоті. Новий Наполеон, якій може називатись Ротшілд, розтаборився був в Москві зі своїми мілярдами яко наїзник, забрець і диктатор.

А Москалі знова не вміли́сь інакше боронитись, як тільки огнем. Знова підпалили Москву і жертвували її і цілу Росію і сусідні нею нападені краї на самознищенне. Тепер не підпалювали вже ані околотом ані смолою, але большевизмом. Однак від большевизму Москва і ціла Росія і нападені нею сусідні краї таксамо згоріли до нащадку як і від огню соломяного або смоляного.

А хто побідить?

Побідить знова селянин!

Московський селянин як жаден інший на світі вміє терпіти. Цілі століття учили його царі російське не в теорії (на словах), але на практиці (на ділі), як треба терпіти. І ярмо і горе і найтяжшу недолю він вміє перетерпіти і перебути як ніхто другий у світі.

Хто знає бодай капку про російські відносини, той ні дрібки не подивується, що російський селянський нарід не повстає великим повстанням і не валить силою большевицького панования.

Московський нарід терпить, терпить і ще терпить. Перетерпить найтяжші злидні, другим народам незрозумілі і непонятні; вичереться усього; запреться і вичереться світа цілого і себе самого; доведе своє терпінне до найвисшої висоти, — аж вкінці ті, що спричиняють йому терпінне, упадуть перед ним безсильні і зломані.

Упадуть не силою зломані, а терпінням, безрухом і закамінілістю.

Давня російська пісня скутих волжанських бурлаків гомоніла:

Ей ухнем, ей ухнем!
Єщо разік, єщо раз!
Разовйом ми бердозу!
Разовйом ми кудряву!
Разовйом ми кудряву!
Ай да да, ай да,
Разовйом ми кудряву!
Ей ухнем!

Мельодія сеї старої московської пісні дуже красна, але й дуже сумна.

Закуті бурлаки серед смутку співали собі: „ще разок, ще раз", вказуючи на своє велике терпінне, яке вкінці скінчиться.

Так і тепер московські закуті селяни терплять тяжку недолю. Терплять вже 4-тий рік. Терплять терпеливо. Але „єщо разік, єщо раз" і терпінне скінчиться.

ХОЛМЩИНА, ПІДЛЯШЕ, ВОЛИНЬ ПІД ПОЛЬСЬКИМ ЯРМОМ.

(Від власного кореспондента).

Сим разом хочу Вам написати про страшне положенне тих земель Великої України, які на основі варшавського договору між Польщею й урядом Петлюри, а опісля на основі мирового договору між Польщею і Совітською Росією та Радянською Україною дістались під польське ярмо.

Яке страшне положенне Галичини під польською окупацією, — а положенне сих українських земель ще страшнійше.

Польща знає, що справа Галичини ще не є рішена та що про кождий акт польського насильства над українським народом Галичини українське правительство сповіщає держави антанти. При сім український нарід Галичини здобув собі від Австрії цілий ряд національних прав, які Польща не може знести одним почерком пера, бо в їх обороні стоїть весь український нарід. Се все хоч дещо гамує Польщу в її розгоні нищення українського народу Галичини.

За те в Холмщині, Підляшу, Волині того її розгону ніщо не гамує. Перед війною гнет царської Росії не дав тут розвитися національній свідомости, вкоренитися установам українського національного життя. Українська державність істнувала занадто коротко і все серед бурі війни й революції, так що в тім часі українське національне житте не могло укріпитися як слід. В кінці сі землі Польща вважає правно своїми, бо дістала їх на основі договору аж від двох правительств України і від правительства Росії. Тай нема кому протестувати перед світом проти нищення українського народу на сих землях Польщею.

Користаючи з усіх сих обставин, Польща кинулася на сі землі всім своїм розгоном, мов лютий звір на безборонну добичу, і старається її зїсти.

Хоче вона не допустити до розвитку української національної свідомости, яка зародилася в тамошнього українського населення, до розвитку установ українського національного життя, словом хоче в самім зароді здавити все українське національне житте.

Рівночасно хоче насадити як найбільше польського елементу на сих українських землях, хоче зробити його богатим і культурним, щоб він і тільки він був культурним елементом на сих українських землях і надавав їм польський характер.

Словом, Поляк мав бути паном на сих українських землях, Українець — рабом.

На сих великих просторах споконвічної української землі, де Поляки — прим. на Волині — мали перед війною ледви 2% населення, **українська мова не має ніяких, абсолютно ніяких прав.** Ось послухайте, що про се каже зарядженне волинського воєводи з 21. мая 1921:

„§ 1. Урядовою мовою всіх властий і публичних установ на просторі волинського воєводства є польська мова.

„§ 2. Зовнішні оголошення всякого рода і в усякій формі, як шильди, плякати, афіші, таблиці і т. п., призначені до публичної відомости державними урядами, самоуправними або суспільними установами як також приватними особами повинні мати **основний текст в польській мові** з доданнем — на випадок бажання інтересованих — перекладу на мову місцевого населення. Оголошення приватних осіб можуть мати згаданий переклад в якій самі хотять мові. Чужомовний текст не може бути видніший і обширніший від польського.

„§ 3. Як реченець до впорядкування і в разі потреби зміни або доповнення істнуючих шильдів та инших зовсішних написів назначується дату 20. червня 1921.

„§ 4. Хто завинить проти приписів § 1. і 2. сього зарядження після реченця, означеного в §3., буде адміністраційним порядком покараний карою до 30.000 польських марок або арештом до 6 місяців."

Прочитайте се зарядженнє і побачите, що на українській Волині, під польським ярмом, українська мова має менше прав, ніж денебудь у світі, на чужій землі.

Прим. українські товариства в Америці можуть мати написи на своїх домах тільки в українській мові, видавати афіші, плякати, оголошення, звідомлення про свою діяльність тільки українською мовою.

На українській Волині, під польським ярмом, **сього не вільно.** Найперше мусить бути основний текст по польськи, а до нього можна долучити переклад „мовою місцевого населения" (зарядженне польського воєводи Волини боїться, мов чорт свяченої води, згадати **українську** мову!). При тім український переклад не сміє бути видніший або більший від польського тексту!

„Просвіту" в Володимирі Волинськім польські власти вже хотіли покарати карою 10.000 польських марок за те, що видала оповістки до своїх членів тільки в українській мові, а не покарали тільки тому; бо тоді то зарядженне польського воєводи Волини не було ще оголошене в польськім урядовім часописі „Монітор польскі".

Словом, і товариства і приватні особи мусять уживати в своїх зовнішних оголошеннях **польскої мови**, бо инакше жде їх кара.

В державних урядах, в самоуправних і публичних становах урядовою мовою є тільки мова польська. **Українська мова не має ніяких прав.**

Накиненнем польської мови для публичного уживання польські гнобителі хотять надати українській Волині польський характер. Справді, коли хто з чужинців приїде й побачить, що на Волині всі написи на урядах, самоуправних і публичних установах, товариствах, склепах і т. п. і т. д. польські, що скрізь панує польська мова, то подумає, що се є польський край.

Українських шкіл польські власти не тільки не закладають, але й істнуючі переслідують. За те скрізь насаджують **польські школи.**

Всі **діточі приюти**, де виховуються сироти, **є польські.** В сих приютах українських дітий перехрещують польські власти з української православної віри на польську римо-католицьку і виховують на Поляків.

Про те, що **православні церкви відбираються від українського населення** і пересвячуються на польські римо-католицькі косьцьоли, я вже писав.

Писав також про те, що польські власти хотять також **православній церкві накинути польську урядову мову.**

Як польські власти вмішуються у внутрішні справи православної церкви, свідчить прим. факт, що ректор духовної семинарії в Кремеци, якого епископ усунув, заложив під польською опікою другу духовну семинарію.

Все те, про що я доси розповів, роблять польські власти, щоби спинити розвиток української свідомости й культури на Волині, а насадити польську мову й культуру.

На сім очевидно не конець. Поляків, як я вже зазначив, на Волині дуже мало. Тепер насунула там хмара ріжних польських урядовців. Та найважнійше для Польщі насадити на Волині як найбільше **осілого польського населення.**

Тому польське правительство взялося за інтензивну **кольонізацію Волині польськими елементами.** Землі державні, церковні, монастирські, землі тих українських селян, які підчас світової війни втікли перед Німцями й Австрійцями і, де треба, землі поміщиків роздає на вигідних умовах **польським селянам,** особливо тим, що служили в польській війську.

Недавно була в польських часописах відомість, що між польських жовнірів розділюють землі **старинного славного монастиря в Почаєві,** що проти сього бунтуються українські селяни та що польське правительство висало військо проти бунтівників. Можна собі представити, як там собі польське військо „погуляло" на українських селах.

Українським селянам землі купувати не вільно.

Український селянин на своїй прадідній землі має зійти на біду, а маєтним господарем на українській Волині має стати польський кольоніст.

В такім польськім пеклі живе українське населенне Холмщини, Підляша, Волині.

Гайдельберг, 9. липня 1921.

Др. Михайло Лозинський.

ОБРАЗ ПОЛЬСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ПРИЯЗНИ.

СЕ ТІ, ЩО ДІЛИЛИ УКРАЇНУ МЕЖИ МОСКОВЩИНУ І ПОЛЬЩУ.

До Злучених Держав наспіли фотографії головних представників Польщі і Московщини на мировій конференції в Ризі. Фотографія показує московського представника Иоффе і польського повновласника Домбського. Як видно з постави обох представників, фотографія не була схоплена без їх ожидання: як добрі приятелі, оба видимо навмисно „запилі згоду" спільним відфотографованнем.

СХІДНО-ГАЛИЦЬКА СПРАВА В ЛОНДОНІ.

З Лондону доносять до „Прагер Прессе", що нота президента Петрушевича в справі створення незалежної східно-галицької держави стрінулася з признанням англійської прес-

ПРИГОДИ АМЕРИКАНСЬКОГО УКРАЇНЦЯ В СОВІТСЬКІЙ РОСІЇ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

На яку біду й на яке лихо наражають наших земляків ті большевицькі брехуни, які виманюють їх з Америки до большевицького раю, — про се хай послухуть доброю наукою слідуюче правдиве оповіданне про нещасливі пригоди одного такого одуреного земляка.

Український еміґрант Іван Колишенко жив в Америці з 1907 року. Наслухавшись і начитавшись брехливих оповідань п. Браїловського, "Щоденних Вістий" та инших про совітський рай, Колишенко надумався поїхати до рідного села.

На пароплаві панував рожевий настрій. Одурені еміґранти тішились тим, що скоро вони власними очима побачуть щасливий край, де річки течуть медом і молоком.

У Лібаві еміґрантів "привітав" представник Сов. Росії, який насамперед зацікавився привезеними з Америки долярами й виміняв їх по 1500 сов. рублів за доляр, тоді як у дійсности за доляр можна дістати 50.000 сов. рублів. На кордоні Сов. Росії еміґрантам повідбирали решту долярів, яка ще в них залишилася, сказавши їм, що в Москві їм виплатять по 100 царських рублів за 100 долярів. Посвітовань ніяких не видавали. Де-які комісари робили ще простійше й клали собі доляри в кешеню, не тратячи слів на обіцянки. Обурені еміґранти заарештували були одного такого комісара, та большевицьке начальство його зараз випустило. Колишенкови відібрали машину до шиття, білизну, черевики й 40 фунтів цукру (він віз 50 ф.).

Еміґранти прибули до Москви, де їм одібрали решту річий. Американські пашпорти повідбирали, а замісць них видали якісь посвідчення. Жонатих еміґрантів помістили в бараках для поцесних хорих, де в перших же днях померла більшість дітей. Одна нещаслива матір збожеволіла від сього й все кричала, що її дітей привезли на смерть. Істи еміґрантам майже не давали. Раз принесли червеве мясо. Еміґранти, які ще не звикли до таких совітських ласощів, викликали лікаря для огляду мяса, але той сказав, що мясо є цілком добре й тільки порадив поляти його оцтом.

Настав день 1-го травня. Коло 5. год. ранку еміґрантів збудили й погнали на параду. Само собою розуміється, що їм дали в руки й звеліли носити плякати з привітаннями сов. уряд ови „від щасливих еміґрантів, повернувших до рідного краю". Машерували до 2. год. дня. Знесилений Колишенко впав, і товариші, підштовхувані рушницями, мусіли віднести його туди, де еміґранти жили.

Насилу вирвавшися з Москви, Колишенко дістався з великими трудношами до рідного села. Своє господарство він знайшов зруйнованим, один з його найблизчих родичів сидів під арештом у „чрезвичайці", другого родича недавно перед тим розстріляли. Не пройшло й 2—3 дні, як і самого Колишенка вже хотіли розстріляти за те, що він голосно висловив своє обуренне совітськими порядками. Та йому пощастило втекти й по довгих терпіннях, побитий й виплюндрований прикордонними червоноармейцями, він недавно дістався до Лотви, щоб звідти повернути до Америки, де він залишив свою родину.

Хай сей красномовний приклад послужить наукою тим легковірним землякам, які дають себе дурити большевицьким пройдисвітам.

Р—н.

ЗЇЗД НАРОДНЬОГО УЧИТЕЛЬСТВА У ЛЬВОВІ.

Дня 11-го липня розпочалися Загальні збори Т-ва „Взаїмна Поміч учителів". На зїзд зїхалося 52 делеґатів окружних віддїлів „В. У. П." і понад 600 членів так, що велика саля „Народн. Дому" була переповнена. Крім членів прибуло богато делеґатів гостей, головно учителів з Волині, Холмщини, Полісся і Підляша. Для привитання зїзду явилися делеґати всіх українських львівських товариств та-партій. В склад президії зборів входили пп. І. Стронський як голова, І. Білинський, І. Ліщинський і Г. Коваль. На секретарів покликано п. Капустеву і п. В. Полянського.

Предсідник Стронський, відкривши збори згадав про погиблих учителів, котрих память присутні ушанували повстанням з місць. Переоснадаємо привіт для тих, котрі ще замовкають вороже тюрми і таборі для інтернуваних. Коли предсідник звернувся з привітом до присутних делеґатів з Волині і Холмщини присутні витають їх довготревалими оплесками. Предсідник зазначив, що та сама лиха доля, яка століттями розлучавала Галичину від Холмщини і Волині, та сама кинула їх під вспільний дах. Просить збори о річеву критику, котра однак повинна групуватися більше біля цього, що і як маємо робити, а не що зроблено.

По відкриттю зборів витали зїзд: Радник Кивелюк від Головного Виділу Тов. „Просвіта", д-р Гладишовський від У. П. Т. і Ревізійного Союзу, дир. Громницький від „Учительської Громади" і „Ставропігійського Інституту", ред. Струтинський від імени Народнього Комітету, його през та тов. Петра Могили, д-р Свенціцький від культурно освітної комісії У. С. Д. П., від „Дністра" і „Карпатії" д-р Федак, від Укр. Горожанського Комітету секретар Целевич від „Сільського Господаря" Холевчук, від Виділу ковельської „Просвіти" Соколовська, п. Малицька від Краєвого Тов. охорони дітей і опіки над молодїжю, ред Квасниця від Головної Ради У. С. Д. П. „Вперед" і всіх партійних організацій, студент Чиж від Українського Студентства, учит. Грановський від учителів з Острога на Волині, п. Крілик від Союзу Соціялістичної молодіжи, д-р Лисий від Радикальної партії, і п. Марко Луцькевич від учительства ковельського повіту.

Гучними оплесками нагороджено привіти представника молоді ст. Чижа, котрий зазначив, що студентство разом з народним учительством вело провід в українській армії, що теперішний стан це тільки хвилевий перерив боротьби та що в рішаючий момент народне учительство з певністю знова сповнить свій обовязок і спільного з українським студентством поведе боротьбу за Самостійну Соборну Українську Державу.

Прикро вражали привіти соціялістичних гостей, котрі навіть ані разу не ужили слова „український".

По привітах відчитано ще наспівші письменні привіти. Опісля відчитано і принято регулямін зборів. По виборі комісії, виголосив вичерпуючий реферат про розвій Товариства „В. П. У." в останнім адміністраційнім році інспектор Іван Ліщинський, головний директор Товариства, котрому товариство завдячує саме свій такий великий розвій в останньому році.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

СПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ В АНҐЛІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ.

ПРЕМІЄР ЛЛОЙД ДЖОРДЖ І ЛОРД РОБЕРТ СЕСИЛЬ В СПРАВІ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Дня 6. ц. м. поставив льорд Роберт Сесиль в англійській Палаті громад інтерпеляцію до англійського премієра міністрів Льойда Джорджа про правне становище Галичини (Східної) і про те, чи правдиве донесення про польську кольонізацію на цій території.

Зосібна отся інтерпеляція льорда Роберта Сесиля поставила такі запити до премієра міністрів.

1. Який тепер правний стан Східної Галичини?

2. До якого інтернаціонального тіла належить тепер отся справа?

3. Чи зроблено яку спробу, щоби запевнити вислів волі населення цього краю в будучім вирішенню його долі, згідно зі становищем заявленим 25. червня 1919 р.?

4. Чи є правдою подане в донесеннях, що Поляки творять там свої кольонії?

На цю інтерпеляцію слідувала безпроволочно відповідь англійського премієра Льойда Джорджа:

1. Східна Галичина є тепер під військовою окупацією Поляків силою постанови Мирової Конференції з 25 червня 1919;

2. Її оконечна приналежність досі невирішена, однак арт. 91 сен-жерменського мирового договору перенесено права Австрії під розпорядимість держав коаліції так, що Найвища Рада Мирової Конференції є компетентним тілом до того, щоби виконати те рішення;

3. Досі ще не піднято заходів для запевнення волі населення згідно з політикою заявленою 25. червня 1919 р.

4. Правдиві є також донесення що Поляки приміщують свої кольонії на території Східної Галичини.

Отсей автентичний текст інтерпеляції відомого англійського політика льорда Сесиля та відповіди премієра Льойда Джорджа, який ми одержали з Льондону, наглядно виказує, із жерела найбільше компетентного теперішне державне становище Східної Галичини.

Наш орган мав нераз нагоду вияснювати те становище на підставі міродайних інформацій нашого Уряду. Та отсі інформації всіляко принимала наша суспільність на еміґрації і в краю. Одні привязували до цих інформацій оптимістичні сподівання; другі холодно розважували хід політичних подій у незвичайно трудних обставинах; та инші попадали у зневіру, закидуючи нам надмірний оптимізм, а навіть маняцтво та впроваджуванне в блуд нашої суспільности, не згадуючи вже про ті епітети, які діставались нашому Урядови зі сторони польської преси.

Отсей документ якраз в цім переломовім моменті, проясниює вдруге, по рішенню Ради Союза Народів з 23. лютого ц. р., що наш Уряд твердо і доцільно заходиться около справи Східної Галичини, та що його державно-правні арґументи найшли зрозуміня у першого політика великих держав Антанти, що мають приступити до остаточного вирішення державної долі Східної Галичини.

Та отся прилюдна заява англійського премієра — хоч вона не обнимає ще вирішення нашої справи, — то всеж таки повинна бути для нашої суспільности і всіх наших політичних чинників дороговказом одноцілого шляху українського народу галицької землі так, як одноціла постава того народу без огляду на партійні ріжниці головно причинюється до серіозного трактування нашої справи зі сторони рішаючих чинників та допомагає до побіди права самовизначення.

З проголошеної заяви можемо робити отсі політичні висновки, які містяться в доволі яснім представленню самого головного питання: Що жде нашу найблисшу вітчину?

В отсій відповіди не чуємо вже спроб статутарного уладження відношення нашої землі до польської влади і держави, але підноситься доволі ясно примінення засади права самовизначення до населення Східної Галичини.

Отсе вислід того одноцілого фронту українського народу Східної Галичини, що переживаючи найстрашнійщі муки під могутним режімом польської окупації, не завалився і не подався, — але видержав. І отсе живе змагання народу за свою державну свободу було насильнійшим атутом в руках нашого Уряду до дослідовного і безвпинного опрокидування всякого державного звязку з Польщею та безоглядного і непохитного домагання державної незалежности галицької землі, котру собі вже вповні заслужив отсей нарід, хочби своїм останним дволітним терпінням у польській неволі.

Але тут не дасться заперечити, що й польська сторона своєю безпощадною, некультурною і до крайности нерозумною політикою немало допомагає нам до виказання цілковитої нездібности Поляків не тільки до уладження державно правних відносин на чужій території у Східній Галичині, але навіть у власній державі.

Вкінці згадана на вступі заява в англійськім парляменті потверджує, що наш Уряд був в праві накликати свій край, аби він видержав, бо зближається час остаточного вирішення державного становища Східної Галичини. Отсе не маняцтво, ні обдурювання, як твердять вороги й свої інтриґанти, — але оправданий голос політичної перестороги до розваги, розумної праці і єдности всего народу.

„Укр. Прапор".

ГУМОР КРІЗЬ СЛЬОЗИ.

Така вже вдача Українця навіть у самому тяжкому горі знайде над чим посміятися.

Тут приведемо дві байки, що розповсюджені на Україні.

I.

На тендері.

Ідуть кілька торбарів Калужан і між ними селянин Українець, що вертае з міста.

Розбалакалися...

Звичайно говорять головним чином, як більш балакучі, кацапи.

„А ми то вот савєтскую власть падманулі".

— „Як же то так" — питає наш селянин.

„А очинь проста. Семяна на пасєв то ми палучілі. Палучілі... а землiцу — то не засєялі. Взялі іх, памолотілі да паелі... єщо с месяц продержімса... уж больно голодно держіт — то нас савєтськая власть. Ну, да ми яйо і падманулі.

— „Та хиба-ж ви владу обдурили?" сперечаєсь селянин — „це-ж ви самих себе підводите, коли хліба не сієте... Ащож потім їсти будете? Хоч на себе було треба засіяти", — доводить господар.

„Вот чудак ти такой! Да ведь, сей йево, скараді, собері да малаті яво патом — во сколько работи. А памолотіл — сдавай ізлішки — норму. Вишь, только оставят. А ми єту-то норму і так нешто не палучім?"

— „Та деж ви візмете норму цю?" — знова дивується селянин.

„А у вас-то хахлов, чай не хватіт? Земля то у вас во какая чорная... Да і работять ви мастакі"...

. . . .

Увірвалося балачка й похмурилося обличча селянина...

Ця байка дуже розповсюджена особливо на Лівоберіжжу. Хто її розповсюдив і з якою метою, не відомо, але вона маю величезний вплив на селянські маси.

II.

Прихильники Троцького називають його Христом соціялізму. Це підхопили Ленінці противники „Троцькістів" і з їх кол вийшла така загадка:

„Чим відріжняеться Троцький від Христа?"

Відповідь: „Христос їздив на одному ослі, алеж і годував його, а Троцький їздить на 15 міліонах ослів і не одного з них не нагодує."

Ся загадка дуже розповсюджена на Україні.

Охріменко.

ДО ВІДОМА ВСІХ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО СОЮЗА В АМЕРИЦІ.

Отсим повідомляємо всіх членів того Товариства, як також всіх співолюбивих Українців з Ню Йорку і околиці, що задля важних справ скликуєсь загальні збори дня 7-го серпня с. р., точно о годині 3-ій пополудни, в гали Укр. Нар. Дому, 217 East 6th St., New York, N. Y.

З огляду на важність справ, проситься всі Музичні Кружки і Товариства вислати своїх делеґатів.

ЗА УПРАВУ УКР. МУЗИЧНОГО СОЮЗА:

М. Едельман.

Сот. К—к.

Спомини парляментара

УРИВКИ ІЗ ДНЕВНИКА.

(Зразки польської культури).

(Продовження).

(5)

Другої днини дістали ми обід з полевої кухні, а вечером виїхали до Нижнева, де мали переправитись через Дністер. Десь о 3 год. над раном приїхали на місце. Треба було кілька годин переждати, щоб станути ще „перед лицем" польського команданта полка, що був в місточку. За той час переспались трохи у якогось жида. Збудив нас свист і тріск шрапнелів, що рвались над містом. Через вікно бачили ми як з кождого дому утікали жовнірі в переполоху, декотрі навіть без штанів і блюзок, а всьо своє майно несли в руках і бігли, щоб чим скорше дістатись поза місто. Стріляла українська стра. Мені так радісно стало, батерія з тамтого боку Дністра. Я з жадобою ловив ухом кождий ґук, свист і розрив. Хоч експльодуючі стрільна не вибирають, чи це свій чи ворог, все таки недалеко за рікою були вже свої матерії і огнем давали про себе знати. Польські батерії відстрілювались енерґічно. Коли перестрілка затихла; ми пішли до двора до польського полковника. Приняв нас на подвірю перед ґанком. Був схвильований, здаєсь тому, що перестрілка не дала довше спати. По короткій розмові сказав, що переправити нас через Дністер не може, бо міст знищений, рівночасно заявив кілька разів „старшинським словом чести", що він відчуває наше прикре положенне і колиб була хочби найменча можливість, зробив би всьо, щоб відставити нас поза боеві лінії. Згадую це тому, бо кілька день пізніще тим „знищеним" мостом попровадили Поляки наступ і перейшли на другий бік. Направити його не могли, бо міст був цілий час в обсягу ворожого ортилюрійського огню. Про це переконався я пізніще із ситуаційних шкіців в штабі корпуса.

Цілий час нашої розмови полковник займався викінченнем своєї тоалети, а чура чистив йому на ногах чоботи.

Значиться, треба було вертати. Тепер стало ясним, що Поляки наумисне нас так возять, бо хочуть зискати на часі. Прецінь мали знамениті телефонічні получення і колиб були хотіли нас скоро відставити, могли наперед телефонічно порозумітись із своїми передовими частинами, а не возити цілими днями без цілі.

Порадити нічого не було можливим — ми вернули до Тисьмениці, а відси поїздом до Станиславова. Двірець станиславівський був забитий залишеними українськими евакуаційними поїздами. Вагони стояли поотвирані, а цивільне населення розносило із возів, що могло. Машиніст нашого поїзду звільнив біґу і забрав собі мішок муки і бараболі.

З двірця ішли до міста пішком. На скруті улиць коло ресторану Гавбенштока побачили ми великий самохід, прикрашений атантськими прапорами, а коло него збіговище людий. Коли зрівнались з товпою, пізнав я того самого французького майора із розвідчого відділу в Люблині, в товаристві кількох чужосторонних старшин. Він пізнав нас, бо прикликав рукою до себе і дуже здивувався, що ми ще не на українській стороні. (Вже тиждень минув як виїхали з Люблина). В розмові розповіли йому наші пригоди по дорозі з Люблина і просили о інтервенцію в польських військових властий, щоб з нами лучше обходжено ся і як найскорше відіслано на наш бік. Майор усьміхнувся і говорив відтак щось довго до окружаючих його старшин. Ми відійшли. Знова та сама кімнатка в готелю „Австрія". В чорній задумі не відзиваючись до себе просиділи ми до вечера. Про щож було говорити? Кождий занявся своїми сумними думками. Що сталось з нашою Армією, що буде з нею дальше? Це були два головні питання, котрі здаєсь рівночасно обох нас мучили.

Вечером приніс жовнір чорної кави і трохи хліба. Цеї „вечері" ми не рушили і лягли спати.

Другого дня коло 10. години ранком виїхали в напрямі на Маріямпіль. Ескорта знова змінилась. Віз нас якийсь поручник із Західної Галичини, балакливий чемний чоловік, що цілий час покурював свою коротку англійську люльку, та двох жовнірів. Падав дощ і віяв зимний північний вітер. Простуючи дорогу їхали ми розмоклими полями, стрічаючи по дорозі відділи польської піхоти і батерії, що з трудом порушались вперед. Під вечер станули над Дністром. Саме тоді переправлялась поромом на другий бік якась польська сотня з обозом і треба було ждати. Дністер по послідних зливах зібрав і розілляв свої води в одно море. Жовті филі котились з надзвичайною скоростю, заливаючи лози і надбережні поля. Ми станули над берегом і приглядались переправі. Польські жовнірі полапали десь молоді дикі качки, пускали їх поодиноко на воду і тішились як розбурхані филі поривають безпомічні сотворіння, кидають ними на всі сторони і несуть відтак з собою не знати куди. Поручник наш кудись відійшов, не було і ескортуючих жовнірів. Коло нас зачали громадитись піхотинці, обступили півколом, висказуючи голосно свою ненависть і погорду для „кабанув", „гайдамакув". „Жуцьми тих к.... синув до води, нех плинон як качки" почулись слова. Півколесо ставало вуще і вуще, поодинокі жовнірі обтирались вже о нас. Становище ставало з кождою хвилею ґрізніщим. Ми були певними, що кинуть нас в воду, тому приготовлялись на всякий случай. Саме тоді надїхав якийсь польський полковник на кони. Товпа розбіглась. Неначе чудом уратувались ми від смерти.

Полковник приказав переправити нас сейчас на другий бік, де заночували ми в селі в якихсь Українців. Ранком поїхали дальше через Усте Зелене-Нісколизи-Лазарівку-Коростятин до Монастириск де станули около 11. год. ночею. Подорож притягнулась ізза цего бо мости на річці Горожанці і в Золотій Липі були так понищені, що ні паля не остало. В Устю Зеленім стрінули кілька польських батерій, які не могли рушитись вперед. В брід переїхати не могли бо стан води був за високий. Піхота із скорострілами на раменах переходила одинцем по вузоньких кладках. Розуміесь, що така перева тягнулась дуже довго, а ця обставина що обози і полеві кухні зовсім не могли переїхати і наступ через це опізнився, наповняла Поляків великим розяреннєм, котре в першій мірі відчули ми дуже болючо. На Золотій Липі мусіла ціла сотня піхоти розбиратись до нага, вплянувати пливучі бальки і будувати кладку. Селян нігде не можна було побачити. Навчений досвідом просив я нашого поручника не зближатися з нами до польського війська і від тоді ховались ми або за деревами, або троха дальше в корчах. Доперва коли піхота перейшла, переходили ми тою самою кладкою, в найблищім селі брали підводу і їхали дальше. Поручник розговорився з нами на добре. З великою пошаною висказувався про геройство і витревалість нашої Армії:

„Українська Армія побита в нерівній борбі. Нам помагають зі всіх сторін, ви не дістали нічого, а мимо того держали себе так довго. Я взагалі не розумію, чому Поляки пішли війною на Східну Галичину? Не знаю які тут відносини, я вихований в Західній Галичині, але завсіди переконувано мене, що Схід. Галичина, це польський край. З тим переконанням прийшов я сюди з полком. Якеж розчарування стрінуло мене? Чиж це польський край, де цілими днями від населення слова польського не чуєтся? Навіщо цеї несправедливої війни?"

Він говорив щиро, це видно було із виразу його лиця, темних очий і тону бесіди.

Під вечір пустився знова дощ з нагальним вітром. Перемоклі до нитки доїхали ми до Монастириск. Було так темно, що ледви можна було пізнати польські стежі, які нас кілька разів задержували. Заїхали до якогось дому, де стрінули двох старшин-леґіоністів. Змінено підводу і сейчас казали їхати дальше. Підполк. Ф. просив кілька годин проволоки щоб могли огрітись і трохи відпочати. Не помогло нічого — приказ приказом.

(Конець буде).

ДОПИСІ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Звіт.

Заходом Першого Округа Січової Організації в Філядельфії відбувся дня 17. липня б. р. пікнік, з якого чистий дохід був призначений для наших Січових Стрільців, перебуваючих тепер у Чехо-Словаччині. По обрахунку показалося, що чистий дохід приніс 100 долярів. Сі гроші висланося на руки д-ра Смаль-Стоцького, яко опікуна всіх тих Українців, котрі у Чехо-Словаччині нині знаходяться. Гроші вислано через свого громадянина Грицея на два дрефти: ч. 1878313 і ч. 1878314.

На сім місци складаємо подяку всім тим щирим Українцям, котрі були гостями на нашім пікніку і зрозуміли ціль народну, як рівнож відчули біль і нужду тих своїх братів, котрі опинилися поза межами української території. Дякуємо також усім Січовикам, котрі працювали, кілько могли, та не жалували свого труду і праці для добра своїх братів. Так, Товариші! Працюймо, а наші діла будуть нам нашими свідками.

Окружний Комітет.

БОСТОН, МАСС.

Несовісним критикам до відома.

Тому, що несовісні люди, критикуючи наше віче, котре відбулося в справі помочі потерпівшим війною, та звіти, подані до публичного відома, чіпаються немов пяний плота і вишукують всякі брехні та нісенітниці, як приміром кричать, що Роман Слободян, запрошений бесідник, взяв за віче 30 долярів, — тому почуваємось до обовязку подати до публичного відома, що **Роман Слободян не взяв ані одного цента нагороди за працю і труд, понесений в так далекій дорозі, помимо просьби комітету.** Сума $30.00 — се кошти подорожі чоловіка, котрий тягався цілу ніч в одну сторону, а відтак в другу, аж до Елізабет, Н. Дж., де він мешкає. Тому в імени комітету ми дякуємо бесідникови за понесений труд. А всі ті щирі товариші, котрі старались осмішити та глупими висказами критикувати всіх і вся, дістануть відповідну заплату у слушний час...

Е. Косій, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Чи се є можливе?

В українських часописях читаємо дуже богато про ріжні кривди і злидні, котрі наш найлютійший ворог, Лях, завдає нашим братам у старім краю. У тих листах, котрі приходять до нас від наших рідних, описуються часто на вигляд неймовірні, але — на жаль — правдиві звірства над українським народом у Східній Галичині, поповнювані через ляцьких посіпаків. З тих листів довідуємося також, що Ляхи парцелюють фільварки виключно межи мазурів, котрих вони собі спроваджують, а нашим братам, Українцям, котрі від віків є властителями сеї молоком і медом текучої землі, за яку наші прабатьки пролили так богато своєї теплої крови, тепер Лях каже: „Нема земі для Українцуф!" Чуєте, браття Українці? Нема землі для нас, навіть за гроші, на нашій рідній земли.

Щоб упевнитися, що се є правда, то подаю осьтут яко факт вимки з листа, котрий я отримав від свого брата з одного села в Радехівщині.

„Дорогий Брате! Жадаєш, аби написати тобі що цікавого. Що-ж цікавого у нас почуєш? От біда тай годі. У селі богато людий померло на тиф, а богато ще хорує і лічитися нема як, бо як привезти доктора, то бере за одну візиту шість тисяч. Тай докторів нема тілько, що було колись.

„Питаєш, Брате, чи то правда, що нас тут карають буками, і чи робимо панщину, і як було за українського правління, як за большевицького і як є тепер. Найліпше було за українського правління, бо де хто хотів, там їхав і пас худобу. Дрова, хто кілько хотів, то брав; а хто мав троха гроший, то накупив собі матеріялу, бо було всьо тане; а тепер метер дров коштує триста ринських. А большевики то мені самому забрали сіно з сіножати, що я навіть не видів, коли вони се зробили. Щодо кари то того є досить. Панщини ще не робимо, але малощо до того бракує. Тепер у нас розпарцельовують ґрунта, але **нашим людям не вільно купувати.** Мазури зїздять до нас цілими громадами і їм роздають землю. Дмитрів уже розпарцельований, а тепер нарцелюють Майдан".

Читаючи се все, горить чоловік страшною ненавистю, а ще гірше пімстою на ворога-Ляха. І здається, що чоловік готовий на всьо, щоби лише пімститися на свому ворогови за кривду, заподіяну ним нашому народови.

Здається, та воно так не є, бо як би так було, то наш народ, котрий мусів еміґрувати зі своєї рідної землі на чужину, не сидів би так тихо і не приглядавсяб спокійно безправствам та тортурам, якими ворог-Лях нищить наш народ у Галичині, але робив би якусь роботу в цїли освободження зпід ляцького кнута, тимбільше, що тут на сій землі Вашінґтона маємо вільні руки і богато можемо помогти нашій визвольній роботі. Лише треба би дати троха більше волі таки нащій власній кишені на визвольну роботу.

Як знаємо самі, ми посилаємо гроші звідси нашим рідним, котрі просять нас о поміч. Такьсамо збираємо жертви на потерпівших в українсько-польській війні і посилаємо їх там, де потреба найбільше вимагає. А й тоті люди, що виїздять звідси до дому, також богато долярів везуть з собою, розуміється для поправлення своєї долі в старім краю. І се є річ добра, благородна, алеж тим-самим ми підпомагаємо нашого лютоґо ворога, Польщу, тому, що ті доляри Лях збирає і закуповує із заграниці то, що йому найпотрібнійше, зглядно муніцію, а й деякі довги збуває долярами. Наприклад недавно Польща заплатила свій довг до Ліґи Народів долярами, бо за свої „маречкі" не годна нічого зробити.

Розуміється, що ніхто не є і не сміє бути проти запомогової акції нашим братам у старім краю, з котрої і наш ворог користає. Алеж ми мусимо шукати способу, щоби ту користь ворогови вбити. А щоби її вбити, то треба би всім Українцям у Злучених Державах і в Канаді зорганізуватися в оден сильний фронт, без огляду на партійні межиусобиці і релігійні переконання, та заснувати фонд для визволення Східної Галичини зпід ляцької кормиги. А тогди, Браття, як будемо посилати своїм рідним гроші, з котрих і наш ворог має користь, або як їдемо до рідного краю і веземо доляри у ляцьку комору, то не забуваймо на визвольний фонд Східної Галичини і даймо такий даток, щоби він міг пімститися на Ляхови зі сторони політичної і вбити то, що він скористає на запомозі, післаній нами для бідних.

Браття Українці! Ми знаємо, що всі ті народи, котрі виборолли собі самостійність, і ті, що борються за неї, всі робили і роблять свою підготовляючу роботу ось-тут в Америці. Отже пора і нам, Українцям, взятися до роботи і наслідувати сі народи, котрі зі своєї роботи скористали і тішаться сьогодня своєю незалежностю. Але згадані народи не пожалували гроша. Вони мали, і ще мають, сильні визвольні фонди, а через те мали за собою американську пресу, мали за собою впливових чужинців, котрі богато помагали і помогли сим народам в їх визвольнім русі.

А що-ж ми на се? Ну, що-ж, звичайно, як ми: ділимося на партійки, що два чоловіки то три партії, сваримося здорово і то все.

Браття! Ми говоримо, що нас загально у цілій Америці є оден міліон. Подумаймо тепер, як би ми так наложили на себе добровільний, але обовязковий народний податок до Визвольного Фонду Східної Галичини. Оден доляр на місяць — таж ми би мали оден міліон долярів на народну справу в однім місяци! А може вистарчило би дати по 50 центів на оден місяць, то й так було би досить, але щоби кождий дав, хто називає себе Українцем.

Отже як будемо мати сильний визвольний фонд, тогди будемо мати силу, тогди будемо могли на ширшу скалю заінтересувати нашою справою американську пресу і робота може піти твершою і скоршою ходою. Але народ такої роботи сам зачати не може; мусить хтось той народ розбудити, підбадьорити і зачати діло. А такими є власне наші провідники тут в Америці і на їх совісти тяжів би гріх народний, як би вони позволили на дальший твердий і убиваючий сон.

Тож до діла, поки час, усі як оден, без ріжниці, хто якого переконання! А сваритися то вже будемо тогди, як дійдемо до своєї мети і заведемо такий порядок, який нам буде ліпший. Ми є народ селянсько-робітничий, то і порядок буде такий.

П. П.

Передрук вільний для всіх часописий.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Мих. Коцилівський, Шікаґо. — Ваш витинок дістали. Зужиємо. Дякуємо.

А. М—вий, Бруклин, Н. Й. — Ви не подали нам (для нашої відомости) свого повного назвиска, отже Ваша допись не буде поміщена.

ПОДЯКИ.

Я низше підписаний складаю сердечну подяку У. Н. Союзови за уділену мені запомогу в сумі $25.00 з Фонду Бідних. Бажаю нашому У. Н. Союзови як найліпшого розвою, так щодо числа членів, як і щодо маєтку, щоби наша Дорога Орґанізація кріпко трималася на своїх підвалинах.

Павло Бальсаревич,
член від. 193 У. Н. С. в Тейлор, Па.

Отсим складаю сердечну подяку Головному Урядови У. Н. Союза за уділенне мені запомоги в сумі 50 (словами: пятьдесять) долярів в моїм прикрім положенню, і заразом всім членам сеї славної Організації, що сю квоту зложили. Взиваю всіх Українців і Українок, щоб вступали в члени У. Н. Союза, найсильнійшої української орґанізації в Америці.

Михаїл Черепаняк,
член відд. 209. У. Н. Союза.

ФАРМИ!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймаються. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) одноразово поміщення, за більше разів даєсь відповідний опуст. Дворазове оголошення з 5 стрічок $1.00.

Пошукую свого сина **ЕВСТАХІЯ МАКАРУК**, котрий виїхав з Коломиї, Гал., і перебував в Ню Йорку до 1915 р. Від того часу не маю жадної вістки про него. Хто знав би що небудь про него, прошу ласкаво зголоситись до ІВАН МАКАРУК, Львів, Левандівка, вул. Пістів 27. East Galicia, Europe. 81-82

Пошукую дочки **АННИ ҐАЙДА** з села Дубна, пов. Ланцут. Хто її знає або вона сама, зволить зголоситись, а не пожалує. — Батько (тато) NYKOLAJ GAJDA, 31 York St., Ansonia, Conn. 81-82

УНІВЕРСАЛ ІНДУСТРІЯЛ ДІСТРІБЮТІНҐ КОМПАНИ повідомляє всіх Родимців, що її офіса перенесено з під 332 E. 14-ої улиці на Бродвей, 1416, Ню Йорк Сіти (Рум 513). Потребуємо ще 12 Сейлсманів. Платня від $25 і більше тижнево. Голосіться на тут подану нову адресу: 1416 Broadway, New York City. 79-202

Пошукую **ІВАНА ВОВКА;** він походить з села Дички, повіт Рогатин, Гал. Має находитися в Hudson River, стейт Ню Йорк. Хтоби знав його адресу, або він сам, прошу голоситись на понизшу адресу, а дістане грошеву нагороду з подякою. STEPHEN HOBER, 95 Metropolitan Avenue, Brooklyn, N. Y. 77-82

МИХАЙЛО САДОВИЙ пошукує свого рідного брата **ВАСИЛЯ САДОГО.** Два роки минуло в червни як відійшов від мене і не дає про себе знати. Хтоб зі знакомих знав о нім або ти сам брате, прошу зголоситись на понисшу адресу для доручення йому двох листів зкраю від родини. MIKE SADOWSKY, Colling, Mich. 78-83

Прошу о подане адресів **о. ІВАНА ШУХОВСЬКОГО і о. ВАСИЛЯ ДОБУШОВСЬКОГО,** оба з Миколаєва над Дністром, повіт Жидачів. Вдячний OLEKSA MELESHKO, Ukr. voj. Tabor B., Wid. Derz. Zand., Josefov, Checho-Slovac Rep., Europe 82-83

Прошу **ПЕЛАГІЮ ГОЛІЯН і ПАНЬКА ОСЬМАК,** родом з Немирова, пов. Рава руська (Галичина) подати свої адреси. Я потребую Вашої ласкавої помочи: PETER ROMASZ, Ukr. voj. Tabor B., Josefov, Checho-Slovac Rep., Europe. 82-83

ФАХОВИЙ УЧИТЕЛЬ з 12-літною практикою учительською в краю глядає посади учительської. Крім учительства потрафить вести взірцеву господарку рільничу, передовсім городництво, садівництво, пасічництво і управу тютюну. Зголошення личні або письменні висилати на адресу: ВОЛОДИМИР БІЛОРУСЬКИЙ, 92 Myrtle Ave., Bloomfield, N. J. 82-85